

Сергій БІЛОШИЦЬКИЙ,
професор кафедри менеджменту
та освітніх технологій Хмельницького
ОІППО ім. Анатолія Назаренка,
доктор політичних наук, доцент

Світлана МІТЯГІНА,
методистка НМЦ виховної роботи,
позашкільної освіти та моніторингових
досліджень Хмельницького ОІППО
ім. Анатолія Назаренка

Усноісторичні дослідження в закладах ЗСО в контексті національно-патріотичного виховання

Одним із актуальних напрямків діяльності закладів загальної середньої освіти є пошук ефективних форм і методів національно-патріотичного виховання, які відповідали б особливостям сьогодення, дозволяли б інтенсифікувати і вдосконалити систему виховної роботи, а також забезпечували б інтеграцію педагогічного процесу та соціально корисної діяльності здобувачів освіти. З огляду на це, закладам освіти доцільно розглянути можливість створення студій усної історії.

Попри назву методу, такі розвідки можуть здійснюватися не лише професійними істориками: залучення до них істориків-аматорів та здобувачів освіти є звичною практикою у країнах Європи та Америки. В Україні прогнозується зростання попиту на реалізацію проєктів з усної історії в найближчому майбутньому.

Усноісторичні дослідження як напрямок позашкільної діяльності здатен сприяти різнобічному розвитку особистості здобувачів освіти, їхній соціалізації, формуванню в них національно-патріотичного світогляду, бути дієвим засобом профорієнтаційної роботи в закладах загальної середньої освіти. Така діяльність може мати соціальну значущість, наукову цінність та потужний виховний потенціал.

Унікальність усної історії як засобу виховання на підґрунті дослідницької діяльності полягає в тому, що вона може охоплювати чи не всі аспекти національно-патріотичного виховання. Ідеться про різноманіття тематики досліджень (та проєктів на їхній основі), яка може стосуватися вшанування учасників війни, видатних мешканців територіальної громади, розвитку волонтерського руху, вивчення національних традицій, краєзнавчих розвідок, проблем екології тощо.

Організація усноісторичних досліджень закладами загальної середньої освіти дозволила б ініціювати й поступово реалізовувати проєкти місцевого, регіонального, а згодом всеукраїнського та міжнародного рівнів. Такі проєкти можуть ефективно сприяти розвитку волонтерського руху в Україні, зміцненню національно-патріотичного світогляду не лише учнівської молоді, а й суспільства загалом,

а також популяризації українських національних цінностей і культури у світі. Висока соціальна значущість усноісторичних проєктів може сприяти зміцненню партнерських відносин між закладами освіти, органами влади та іншими суб'єктами територіальних громад.

Проведення усноісторичних досліджень в закладах загальної середньої освіти має потужний потенціал сприяння:

- підвищенню рівня виховної роботи в закладах освіти;
- підвищенню рівня профорієнтаційної роботи в закладах освіти;
- розвитку STEM-освіти в закладах освіти громади;
- забезпеченню тісної співпраці між різними установами, закладами й організаціями в громаді задля реалізації соціально значущих проєктів;
- підвищенню рівня національно-патріотичного виховання в територіальній громаді загалом;
- розвитку волонтерського руху в громаді;
- розвитку унікального культурного середовища територіальної громади.

Важливо, що коректна організація функціонування студій усної історії здатна забезпечувати одночасно декілька, а то й усі зазначені позитивні процеси одночасно.

Слід зауважити: незалежно від масштабності проєктів, які з часом можуть реалізовуватися на підґрунті усноісторичних досліджень, така діяльність сприятиме різнобічному розвитку здобувачів освіти. Зокрема вона може позитивно впливати на:

- розвиток мовленнєвих навичок;
- розвиток комунікативних навичок;
- розвиток емпатії;
- формування здатності до спільної діяльності;
- формування навичок роботи з інформацією (критичне мислення, аналіз фактів тощо);
- розвиток умінь роботи з гаджетами;
- знайомство з особливостями праці представників певних професій (журналіста, соціолога, психолога, історика, педагога тощо);
- розвиток здатності до здійснення систематичної трудової діяльності;

- формування інтересу до навчання (у тому числі в аспекті роботи з джерелами інформації – літературою, архівними матеріалами, інтернетом тощо).

Організатори усноісторичних розвідок у закладах освіти можуть ставити перед собою цілий спектр різноманітних завдань, зокрема таких, як:

- 1) залучення здобувачів освіти до реалізації молодіжних патріотичних проєктів і програм;
- 2) актуалізація інтересу учнівської молоді до історичної та духовно-культурної спадщини України й поглиблення відповідних знань;
- 3) сприяння соціально значущій активності патріотичних об'єднань, клубів історичної реконструкції та інших організацій патріотичної спрямованості;
- 4) виховання в нових поколіннях українців громадянськості та патріотизму, а також забезпечення збереження живої народної пам'яті;
- 5) організація освітніх заходів (лекцій, круглих столів тощо) для підготовки кваліфікованих лідерів у системі патріотичного виховання молоді;
- 6) створення умов для позитивної (творчої, наукової, громадської) та соціально значущої самореалізації учнівської молоді; підтримка молодіжних ініціатив.

З огляду на актуальність запровадження практики усноісторичних досліджень у закладах освіти, значний виховний потенціал такої діяльності, широкі можливості для реалізації соціально значущих проєктів на підґрунті усної історії Хмельницьким ОІППО ім. А. Назаренка у 2023 р. було створено посібник «Усноісторичні дослідження в закладах ЗСО та позашкільля: соціально-педагогічна значущість та методика проведення» (авт.-уклад. Білошицький С.В., Мітягіна С.С.).

Посібник має подвійне призначення. По-перше, він ознайомлює керівників закладів освіти та представників органів влади територіальних громад із потенціалом проведення усноісторичних досліджень як засобу національно-патріотичного виховання, формату волонтерської діяльності, форми профорієнтаційної роботи. По-друге, він надає інформацію, яка дозволить керівникам закладів освіти та представникам органів влади територіальних громад визначити ступінь доцільності організації студій усної історії та оцінити ресурси для забезпечення їхнього функціонування.

У виданні містяться теоретичні відомості про організацію усноісторичних досліджень, наводиться повний алгоритм роботи над ним, надаються рекомендації щодо облаштування студії, пропонується розлогий перелік тем (напрямків) досліджень тощо. Для зручності користування весь матеріал презентується у вигляді стислих конспектів та максимально структуровано.

Важливо, що в посібнику:

- фокусується увага на зв'язку усної історії з національно-патріотичним вихованням у закладах освіти та в територіальних громадах загалом;
- робиться акцент на інтеграції усноісторичних досліджень у соціально значущі проєкти, важливі для територіальної громади;
- ретельно розглядаються особливості здійснення усноісторичних досліджень у післявоєнний період;
- приділяється значна увага психологічним аспектам здійснення усноісторичних досліджень.

Посібник «Усноісторичні дослідження в закладах ЗСО та позашкільля: соціально-педагогічна значущість та методика проведення» є у вільному доступі за покликанням: <https://surl.li/dzcfxw>.

Ганна МАРТИНЮК,
учителька початкових класів Славутської гімназії №5
(перевірити фото)

Патріоти – з юних літ

Планування проєкту

1. Виховуємо справжніх патріотів України.
2. Зустріч з капеланом ЗСУ.
3. Групова робота з виготовлення «окопної свічки».
4. Допомога батьків та учнів класу ЗСУ.
5. Акція «Вітальна листівка воїнові ЗСУ».
6. Зустріч з місцевими волонтерами.

Всі наші хлопці та дівчата хочуть бути схожими на своїх батьків та дідусів, які виявили високе почуття патріотизму, національної гідності, мужність та героїзм. Тому, мабуть, немає жодного хлопчика, який би не мріяв стати мужнім, хоробрим, надійним захисником своєї Вітчизни.

Щоб стати мужнім, надійним захисником Батьківщини, потрібно готуватися до цього з дитинства. Адже солдат

має бути спритним, кмітливим, винахідливим.

Багато татусів і матусь сьогодні знаходяться на передових позиціях. А їхні діти, підрастаюче покоління, ніколи не підведе своїх батьків.

Цього разу до нас завітав капелан ЗСУ. Розповів дітям багато цікавого. Відповідав на запитання. Сказав, що місія військових – захищати рідну Україну. А місія дітей – навчатися, бути справжніми патріотами своєї вільної Батьківщини. Допомогати захисникам та захисницям України.

Діти підготували малюнки до Дня захисників і захисниць України та передали військовим.

А ще – заспівали Гімн України та пісню, яка припала всім до душі, – «Ой, у лузі, червона калина».

Наш проєкт ми продовжили на уроці дизайну і техноло-